

VABARIIGI VALITSUS

M Ä Ä R U S

Tallinn

Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava

Määrus kehtestatakse «Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse» (RT I 1993, 63, 892; 1999, 42, 497; 79, 730; 2000, 33, 195; 54, 349; 95, 611; 2001, 50, 288; 75, 454; 2002, 25, 144; 34, 205; 53, 336; 57, 359; 61, 37; 63, 389; 64, 393; 90, 521; 2003, 21, 125; 2004, 27, 180; 30, 206; 41, 276; 56, 404) § 3 lõike 2 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Määruse reguleerimisala

(1) Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava (edaspidi riiklik õppekava) määrab kindlaks põhikooli ja gümnaasiumi (edaspidi kool) õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, riikliku õppekava põhimõtted, omandatavad kompetentsused (teadmised ja oskused), õppekorralduse üldised alused, õppeained ja tunnijaotusplaani, nõuded kooli lõpetamiseks ning kooliõppekava koostamise põhimõtted, olenemata kooli õiguslikust seisundist.

(2) Riikliku õppekava alusel määratletakse kutseõppeasutuste õppekavade kohustuslik üldhariduslik sisu.

(3) Riiklik õppekava on alusdokument kooli tööks ja hariduse rahastamiseks

§ 2. Üldhariduskoolide riiklikud õppekavad

Üldhariduskoolide riiklike õppekavade süsteemi moodustavad:

- 1) koolieelsete lasteasutuste riiklik õppekava;
- 2) põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava;
- 3) põhikooli hariduslike erivajadustega õpilasi arvestavad õppekavad (lihtsustatud õppekava, toimetuleku õppekava).

§ 3. Riikliku õppekava ülesehitus

(1) Riiklik õppekava koosneb üldosast ja ainekavadest.

(2) Üldosas sätestatakse:

- 1) kooli õppe- ja kasvatustöö eesmärgistust;
- 2) ainevaldkondade ning õppeainete loendeid koos põhjendustega nende vajalikkusest;
- 3) õppetöö eesmärke kooliastmeti;

- 4) tunnijaotusplaani ja õppetöö organiseerimise vorme;
- 5) hindamise korraldust.

(3) Ainekavas sätestatakse aineõpetuse eesmärgid, õpisisu ning saavutusmiinimum (õpitulemused) klassiti.

§ 4. Riikliku õppekava rakenduskava

Riikliku õppekava rakenduskava on dokument, mis määratleb õppekava rakenduseks vajalikud tegevused ja ressursid riiklikul tasemel. Rakenduskava tagab ühtluskooli põhimõtte rakendumise ja sätestatud õppesisu kättesaadavuse. Riikliku õppekava rakenduskava kehtestab haridus- ja teadusminister.

§ 5. Õpikeskkonna kirjeldus

Õpikeskkonna kirjelduses iseloomustatakse õppe- ja kasvatustööks vajalikku ruumikeskkonda, õppevara ja sotsiaalset keskkonda (inimkeskkonda). Ainespetsiifilised õpikeskkonna kirjeldused esitatakse aineraamatutes.

§ 6. Aineraamat

Aineraamat on õppekava rakendust toetav trükis, kus on toodud ainesisu valiku ja õpetamise põhiprintsiibid, üldised ja ainespetsiifilised õpioskused, variõppekava määratlus, õpikeskkonna kirjeldus, soovitud metoodika valikuks, kontrolliks ja hindamiseks, võimalused ainetevaheliseks lõiminguks, läbivate teemade käsitusvõimalused, soovitud ainega seotud klassiväliseks tööks ja diferentseeritud õpetamiseks ning õpilaste eeldatava õpingute jätkamise lähtetaseme.

§ 7. Kooliõppekava ja õpetaja töökava

(1) Kooliõppekava on dokument, milles sätestatakse kooli õppe- ja kasvatustöö korraldus riikliku õppekava täitmiseks ja oma õppesuuna kujundamiseks gümnaasiumiastmel.

(2) Kooliõppekava kinnitab direktor. Kooliõppekavade ja õpetaja töökavade täpsema vormi määratleb kool ja uuendab neid huvipooli kaasates vastavalt riikliku õppekava muudatustele ning kohalikele vajadustele ja võimalustele.

(3) Kooliõppekava koosneb üldosast ja ainekavadest. Kooliõppekavad koostatakse riiklikust õppekavast lähtudes. Riikliku õppekava ainekavades esitatud õppeainete sisu konkretiseeritakse kooli ainekavades ja õpetaja töökavades.

(4) Õpetaja töökava on riikliku õppekava rakendusdokument. Õpetaja töökavad määratlevad aineõpetuse korralduse õppeaasta jooksul vastavates klassides ning need koostatakse lähtuvalt kooli õppekavast.

(5) Õpilase vajadusi arvestades on võimalik rakendada ka individuaalset õppekava.

2. peatükk ÜLDOSA

1. jagu Riikliku õppekava lähtealus

§ 8. Riikliku õppekava koostamise lähtealus

(1) Eesti elavate inimeste harituse ja suutlikkuse sotsialiseeruda¹ mitmekultuurilises ühiskonnas ning maailmas tagab ühtne üldhariduslike õppeasutuste süsteem, mille eesmärgiks on toetada õpilase isiksuse mitmekülgset arengut ning võimetekohase hariduse omandamist.

(2) Hariduskohustuse täitmine Eesti Vabariigis loob eeldused vastutustundlike, ettevõtlike ja ühiskonna jätkusuutlikku arengut tagavate haritud inimeste kujunemiseks, seisab eesti rahvuse ja kultuuri säilimise ja arengu eest, toetab Eestis elavate rahvusvähemuste kultuurilist identiteeti ning erinevate kultuuride vahelist mõistmist ja koostööd

(2) Üldhariduslike õppeasutuste süsteemi sisuline töö järgib ühtluskooli põhimõtet, kus kohustusliku hariduse tasemel liitub iga järgmine klass ja kooliaste eelmisega, ning kõik astmed on ühesugustel alustel kättesaadavad kõigile õpilastele.

§ 9. Kompetentsused

(1) Kompetentsus on elu jooksul omandatud teadmistel, oskustel ja kogemustel põhinev integreeritud ning individuaalne suutlikkus tegelikkust tunnetada ja olukorrale vastavalt ratsionaalselt tegutseda.

(2) Üldhariduskooli õppesisu toetab isiksuse arengut erinevate kompetentsuste kujunemise järgnevuses ja vastastikusel täienduses:

1) kommunikatiivne kompetentsus e suhtlussuutlikkus - võimaldab kirjeldada ümbritsevat keskkonda, hankida ja vahendada infot erinevate keelte ja teiste suhtluskanalite vahendusel, esitada päringuid;

2) loogilis-matemaatiline kompetentsus - loob aluse kriitilisele mõtlemisele, põhineb vaatlusoskusel, võrdlemisel ja seoste leidmisel erinevate objektide ja nähtuste vahel;

3) kriitilise ja loovmõtlemise kompetentsus – suutlikkus leida argumente, neid analüüsida põhjendatud otsuste tegemiseks; suutlikkus loovalt kasutada omandatud teadmisi, oskusi ning vahendeid uutes seostes;

4) tehnilis-tehnoloogiline kompetentsus – informeeritus loodus- ja tehiskeskkonnast ning vahenditest, mida inimkond on aegade jooksul loonud mitmesuguste tegevuste hõlbustamiseks, suutlikkus neid kasutada;

5) sotsiaal-kultuuriline kompetentsus - suutlikkus määratleda erinevaid identiteete, käituda ühiskonnas tunnustatud kõbeliste ja esteetiliste väärtushinnangute kohaselt.

(3) Õppe- ja kasvatustöö käigus kujunevad eelnimetatud kompetentsused iga õpilase individuaalsuse kohaselt arvestades, et iga õpilane omandab teadmisi, oskusi ja väärtushinnanguid nii formaalses (riikliku õppekava alusel) kui ka mitteformaalses õppimises (variõppekava²) ning mille tulemusena kujuneb iseseisev ja vastutustundlik isik.

2. jagu

---

¹ Käesolevas dokumendis käsitletakse sotsialiseerumist kui isiksuse kujunemise protsessi õppimise kaudu formaalse ja informaalset hariduse koosmõjus.

² Variõppekava – sotsiaalsed, poliitilised, kultuurilised ja muud mõjurid ühiskonnas, mis toetavad või raskendavad riiklikus õppekavas esitatu omandamist.

Kooli õppe- ja kasvatustegevuse ülesehitus

§ 10. Kooliastmed

Kooliastmed on järgmised:

- 1) põhikooli I aste – 1.– 4. klass;
- 2) põhikooli II aste – 5.– 9. klass;
- 3) gümnaasium – 10.–12. klass.

§11. Ainevaldkonnad

(1) Lähedase sisuga õppeained moodustavad ainevaldkonnad, mis võimaldavad kujundada ainetevahelisi seoseid ja vastavaid kompetentsusi.

(2) Õppekava õppesisu moodustavad järgmised ainevaldkonnad:

- 1) keeleained: eesti keel, vene keel (emakeelena vene õppekeelega koolis), kirjandus ja võõrkeeled;
- 2) kehaline kasvatus;
- 3) kunstained: muusikaõpetus, kunstiõpetus, kirjandus;
- 4) loodusained: kodulugu, loodusõpetus, füüsika, keemia, bioloogia, geograafia;
- 5) matemaatika;
- 6) sotsiaalsed: kodulugu, ajalugu, ühiskonnaõpetus, geograafia;
- 7) töö- ja tehnoloogiaõpetus.

(3) Kehaline kasvatus on suunatud õpilaste tervise edendamisele ja tervislike eluviiside omaksvõtmisele, füüsilise suutlikkuse arendamisele ning eelneva kaudu ühiskonna turvalisuse kasvule.³

(4) Keeleained loovad lähtealuse maailma tunnetamiseks (sh teabe hankimiseks) ja suhtlemiseks. Kõikide keeleainete eesmärk on aidata õpilasel mõista suulist ja kirjalikku kõnet ning omandada tekstiloomeskus.⁴

(5) Kunstained võimaldavad tundma õppida, väärtustada ja edasi kanda kultuuritraditsiooni, mis väljenduvad kunstis, muusikas, tantsus, filmides, teatrilavastustes jt loovtegevustes. Kunstiliste väljendusvahendite tundmaõppimise ja praktilise rakendamise kaudu arendatakse inimeste ilumeelt, avardatakse tema emotsionaalse tunnetuse suutlikkust ja loovvõimeid.⁵

(6) Loodusainete vahendusel on võimalik omandada teaduslik arusaam looduskeskkonna kujunemisest ja selle funktsioneerimisest ning elus ja eluta looduse seostest tänapäeval, samuti teadmised loodushoiust ning selle ignoreerimise võimalikest tagajärgedest. Loodusainete õppimisel tutvutakse tehnilise mõtte arengu väljapaistvate saavutustega ning nende rakendusega tänapäeval ja selle tähendusega globaalse tasakaalu ja jätkusuutlikkuse seisukohalt.⁶

---

³ Kuuluvad täpsustamisele tulenevalt aruteludest ainelituste, ainenõukogudega ning ainekavade väljatöötamisest.

⁴ Kuuluvad täpsustamisele tulenevalt aruteludest ainelituste, ainenõukogudega ning ainekavade väljatöötamisest.

⁵ Kuuluvad täpsustamisele tulenevalt aruteludest ainelituste, ainenõukogudega ning ainekavade väljatöötamisest.

⁶ Kuuluvad täpsustamisele tulenevalt aruteludest ainelituste, ainenõukogudega ning ainekavade väljatöötamisest.

(7) Matemaatika on teaduse, majanduse (ka rahanduse ja äri) ja tehnoloogia keeleks, arendab loogilist mõtlemist ja intuitsiooni ning on aluseks ja vahendiks kõikide loodusainete õppimisele ning ainetevahelise lõimingu loomisele.⁷

(8) Sotsiaalsed võimaldavad õpilasel õppida vaatlema ja mõtestama oma sotsiaalset elukeskkonda, mõistma selle kujunemist ja võimalikke arenguid tulevikus ning toimima kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonna liikmena.⁸

(9) Töö- ja tehnoloogiaõpetuse kaudu kujunevad inimese esmased praktilised tööoskused toimetulekuks kodus majapidamises (arvuti, olmetehnika kodumajanduses jm), praktilised käelise tegevuse oskused, oskused mõista rahvakultuuri ning suutlikkus kutsealaseks enesemääratluseks.⁹

§ 12. Lõiming (*integratsioon*) ning läbivad teemad

(1) Lõiming ainevaldkonnas põhineb ühistel ja lähedastel õpiteemadel ja mõistetel (vertikaalne ja horisontaalne lõiming).

(2) Ainevaldkondade ülene lõiming toetab üldise maailmapildi avardamist läbivate teemade kaudu.

(3) Kõik õppekavasse kuuluvad õppeained, ühendades õppeprotsessis õpetuse ja kasvatuse, käsitlevad järgmisi läbivaid teemasid:

- 1) kõlbelised väärtused;
- 2) loodushoid ja keskkonnateadlikkus;
- 3) tervislikud eluviisid ja turvalisus;
- 4) orienteeritus kultuuriväärtustes;
- 5) meedia ja info;
- 6) identiteedi ja kodanikutunne Eestis, Euroopas ja maailmas;
- 7) objektiivne enesehinnang ja elukutse.

§ 13. Õppeained

(1) Õppeained jagunevad põhiõppeaineteks, valikõppeaineteks ja vabaaineteks.

(2) Põhikooli I astme põhiõppeained on:

- 1) eesti keel või vene keel (vene õppekeeleaga koolis);
- 2) eesti keel teise keelena (muu õppekeeleaga koolis);
- 3) A-võõrkeel;
- 4) matemaatika;
- 5) kehaline kasvatus;

---

⁷ Kuuluvad täpsustamisele tulenevalt aruteludest ainelituste, ainenõukogudega ning ainekavade väljatöötamisest.

⁸ Kuuluvad täpsustamisele tulenevalt aruteludest ainelituste, ainenõukogudega ning ainekavade väljatöötamisest.

⁹ Kuuluvad täpsustamisele tulenevalt aruteludest ainelituste, ainenõukogudega ning ainekavade väljatöötamisest.

- 6) kodulugu;
- 7) loodusõpetus;
- 8) kunsti- ja tööõpetus;
- 9) muusikaõpetus.

(3) Põhikooli II astme põhiõppeained on:

- 1) eesti keel või vene keel (vene õppekeelega koolis);;
- 2) eesti keel teise keelena (muu õppekeelega koolis);
- 3) A-võõrkeel;
- 4) B-võõrkeel;
- 5) kirjandus;
- 6) kunstiõpetus;
- 7) muusikaõpetus;
- 8) matemaatika;
- 9) ajalugu;
- 10) ühiskonnaõpetus;
- 11) bioloogia;
- 12) füüsika;
- 13) geograafia;
- 14) keemia;
- 15) loodusõpetus;
- 16) kehaline kasvatus;
- 17) töö- ja tehnoloogiaõpetus.

(4) Gümnaasiumiastme põhiõppeained on:

- 1) eesti keel;
- 2) eesti keel teise keelena;
- 3) vene keel (vene õppekeelega koolis);
- 4) A-võõrkeel;
- 5) B-võõrkeel;
- 6) matemaatika;
- 7) ajalugu;
- 8) ühiskonnaõpetus;
- 9) bioloogia;
- 10) füüsika;
- 11) geograafia;
- 12) keemia;
- 13) kirjandus;
- 14) kunstiõpetus;
- 15) muusikaõpetus;
- 16) kehaline kasvatus.

(5) Valikained on kooli poolt valitud õppeained põhikoolis ja gümnaasiumis. Gümnaasiumiastmes kujundab kool valikainete alusel õppesuunad. Valikainete tundides osalemine on õpilasele kohustuslik.

(6) Vabaained on gümnaasiumiastmes õppekava lisakomponent täiendava ja õpilaste huvile vastava õppetegevusena. Vabaainete tundides osalemine on õpilasele vabatahtlik.

(7) Valikainete ja vabaainete kavad koostab kool.

(8) Lisaõpe on tunniressurss õpilase õpijõudluse tagamiseks põhiõppeainetes või täiendavaks õppeks. Lisaõppes osalemine on kohustuslik õpiraskustega õpilastele.

(9) A-võõrkeel on esimene õpitav võõrkeel, mille õpe algab põhikooli I astmes. B-võõrkeele õpe algab põhikooli II astmes. Vene või muu õppekeelega koolis loetakse A-võõrkeeleks eesti keel.

(10) A- ja B-võõrkeeled valib kool, arvestades kooli võimalusi.

§ 14. Kehaline kasvatus¹⁰

(1) Kehaline kasvatus on suunatud õpilaste tervise edendamisele ja tervislike eluviiside omaksvõtmisele, füüsilise suutlikkuse arendamisele ning eelneva kaudu ühiskonna turvalisuse kasvule.

(2) Kehalise kasvatusõppeaine võimaldab tegelda nii praktilise süstemaatilise sportimisega kui ka tervislikku eluviisi käsitlevate aruteludega ning liikumise- ja spordiõpetusega.

§ 15. Keeleained¹¹

(1) Keeleained loovad lähtealuse maailma tunnetamiseks (sh teabe hankimiseks) ja suhtlemiseks. Kõikide keeleainete eesmärk on aidata õpilasel mõista suulist ja kirjalikku kõnet ning omandada tekstiloomeskus

(2) Emakeele õpetamise ja õppimisega tagatakse kirjakeele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri oluliste komponentide järjepidevus ja jätkusuutlikkus. Emakeel on rahvusliku identiteedi kandjaks ning tema valdamine kõnes ja kirjas on inimese vaimse ja emotsionaalse arengu aluseks, suhtlemissuutlikkuse, mõtlemisoscuse kujunemise ning sotsialiseerumise aluseks ja eelduseks. Emakeeleoskus on vahend kõikide õppeainete õppimiseks ja lähtealus lõiminguks.

(3) Kirjandus keelevaldkonna õppeainena on suunatud õpilase lugemisharjumuse kujundamisele ning sõnavara ja eneseväljendusoscuse arendamisele.

(4) Võõrkeeled (sh eesti keel teise keelena) avardavad inimese tunnetusvõimalusi ning suutlikkust mõista ja väärtustada mitmekultuurilist maailma, arendavad süsteemset mõtlemist ja eneseväljendusvõimalusi erinevate keeleliste ja mittekeeleliste vahenditega. Võõrkeeled arendavad suhtlussuutlikkust erinevate keelte vahendusel. Võõrkeelte vahendusel õpitakse suhtlema traditsiooniliste keele osaoscute kaupa (kuulamine, kõnelemine, lugemine, kirjutamine), millele lisandub keeltega kaasnev kultuuriteadlikkus, s.o antud keelt kõnelevate riikide maalo ja suhtlusetiketi tundmine. Kõikide keelte juurde kuulub vastavas keeles loodud kultuuriväärtuste, sh väärtkirjanduse ülevaade, mis on integreeritud kirjanduse kursustega vastaval kooliastmel. Võõrkeelte õpitulemused määratletakse ainekavades vastavalt Euroopa Nõukogu keeleoscustasemetele.

§ 16. Kunstained¹²

---

¹⁰ Kuuluvad täpsustamisele tulenevalt aruteludest ainelitute, ainenõukogudega ning ainekavade väljatõtamisest.

¹¹ Kuuluvad täpsustamisele tulenevalt aruteludest ainelitute, ainenõukogudega ning ainekavade väljatõtamisest.

(1) Kunstiained võimaldavad tunda õppida, väärtustada ja edasi kanda kultuuritraditsiooni, mis väljenduvad kunstis, muusikas, tantsus, filmides, teatrilavastustes jt loovtegevustes. Kunstiliste väljendusvahendite tundmaõppimise ja praktilise rakendamise kaudu arendatakse inimeste ilumeelt, avardatakse tema emotsionaalse tunnetuse suutlikkust ja loovvõimeid.

(2) Kirjandus kunstivaldkonna ainenähtena on oluline eetiliste ja esteetiliste töökspidamiste kujundaja. Kirjandus vahendab kultuurilist kogemust, mille tundmaõppimise kaudu saab kujundada adekvaatset minapilti, suhestada end nii paikkonnaga kui ka Euroopa kultuuripärandiga. Kunstilise teksti mõistmine, tõlgendamine ning väärtustamine arendab mõtte- ja tundemaailma.

(3) Kunstiõpetuse kaudu arendatakse õpilaste vaatlusoskust ning esteetilisi töökspidamisi, austust kultuuriväärtuste vastu ning oskust osaleda loovtegevustes. Tutvustatakse kunstilisi väljendusvahendeid (sh materjale) ja arendatakse õpilase suutlikkust neid kasutada oma võimete ja võimaluste piires.

(4) Muusikaõpetuse kaudu kujundatakse sotsiaalkultuurilisi hinnangukriteeriume ja muusikalist maitset; rikastatakse tundemaailma aktiivse muusitseerimise, muusika kuulamise ja loovtegevuse läbi.

§ 17. Loodusained¹³

(1) Loodusainete vahendusel on võimalik omandada teaduslik arusaam looduskeskkonna kujunemisest ja selle funktsioneerimisest ning elus ja eluta looduse seostest tänapäeval, samuti teadmised loodushoiust ning selle ignoreerimise võimalikest tagajärgedest. Loodusainete õppimisel tutvutakse tehnilise mõtte arengu väljapaistvate saavutustega ning nende rakendusega tänapäeval ja selle tähendusega globaalse tasakaalu ja jätkusuutlikkuse seisukohalt.

(2) Kodulugu loodusainena ja loodusõpetus võimaldab õpilastel omandada üldised alused loodukeskkonna terviklikuks tajumiseks ja esmaste seoste mõistmiseks inimese ning tema loodusliku elukeskkonna vahel.

(3) Bioloogia annab õpilastele teadmised ja oskuse orienteeruda elussüsteemide seaduspärasustes, loob aluse teaduslikuks maailmatunnetamiseks (loodusteaduslikud mõisted, klassifikatsioonid, ökoloogia, evolutsionism, süsteemsus ja terviklikkus) ja biosfääri eetikaks. Seeläbi hakatakse mõistma loodusressursside ratsionaalset ja säästlikku kasutamist ning osatakse kasutada bioloogiaalaseid teadmisi igapäevaelus.

(4) Füüsika loob eeldused põhiliste füüsikaliste mõistete ja seaduspärasuste omandamiseks, mille abil on võimalik mõista ja selgitada loodusnähtusi ja –protsesse. Füüsika-alased teadmised võimaldavad arendada õpilase eksperimentaalseid oskusi, mõtestada teaduslikke fakte ning mõista füüsikalist maailmapilti, füüsikateadmiste rolli igapäevaelus ja ühiskonna arengus.

(5) Geograafias kui loodusaines omandab õpilane esmase maailmapildi ning arusaamise looduses toimuvatest nähtustest ja protsessidest, nende ruumilisest levikust ning vastastikustest seostest.

---

¹² Kuuluvad täpsustamisele tulenevalt aruteludest ainelituste, ainenõukogudega ning ainekavade väljatöötamisest.

¹³ Kuuluvad täpsustamisele tulenevalt aruteludest ainelituste, ainenõukogudega ning ainekavade väljatöötamisest.

(6) Keemia võimaldab õpilastel omandada teadmisi ainetest ja nende muundumise võimalustest mitmesuguste looduslike ja tehnoloogiliste protsesside käigus, nende muutuste seaduspärasustest ning rakendatavatest uurimismeetoditest. Õppeaine arendab eksperimenteerimisoskust ja teaduslikku maailmapilti ning tagab teadlikkuse ja oskused olmekeemia ohutuks kasutamiseks.

§ 18. Matemaatika¹⁴

(1) Matemaatika loob eelduse õpilase loogilise mõtlemise ja intuitsiooni arenguks, on teaduse, majanduse (ka rahanduse ja äri) ja tehnoloogia keeleks ning aluseks ja vahendiks kõikide loodusainete õppimisele ning ainetevahelise lõimingu loomisele.

(2) Matemaatika vahendusel õpitakse tegelikkuse esemeid vaatlema ja võrdlema ning nähtusi struktureerima; arvutama peast, kirjalikult ja arvutusvahenditega; kasutama matemaatika vahendeid igapäevaelu probleemide kirjeldamisel, analüüsimisel ja lahendamisel ning lahendusi kriitiliselt hindama.

(3) Matemaatika erinevate kursuste raames õpitakse teisendama lihtsamaid algebralisi avaldisi, kasutama lihtsamaid funktsionaalseid seoseid ja nende graafikuid, geomeetriliste kujundite vahelisi seoseid ja omadusi, korrastama ja töötleva lihtsamaid statistilisi andmeid ning tõlgendama karakteristikuid.

§ 19. Sotsiaalsained¹⁵

(1) Sotsiaalsained võimaldavad õpilasel õppida vaatlema ja mõtestama oma sotsiaalset elukeskkonda, mõistma selle kujunemist ja võimalikke arenguid tulevikus ning toimima kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonna liikmena.

(2) Koduloo kui sotsiaalne vahendusel tutvub õpilane oma lähima elukeskkonnaga ning eakohaselt mõistetavate maailma tähtsaimate sotsiaalsete- ja kultuuriliste nähtustega. Kodulugu on integreerivaks aineks kujundamiseks kõlbelisi ja esteetilisi väärtushinnanguid ning tervislikku eluviisi.

(3) Ajaloo vahendusel omandatakse ajaloolased põhiteadmised ja põhiliste ajalooallikate (sh elektroonilised andmebaasid) kasutamise ja kriitilise hindamise oskus. Ajalugu annab üldharivaid teadmisi mineviku kohta ja loob võimalused ühiskonna kultuuriliseks järjepidevuseks ja rahva vaimseks jätkusuutlikkuseks. Õpitakse demokraatia ja kõlblusnormide väärtustamist Eesti, Euroopa ja maailmaajaloo näidete varal. Ajalugu aitab mõista olevikku ja tulevikusuundumusi ning on iga inimese identiteedi oluline komponent. Ajaloo koolides õpitakse tundma oma rahva kultuurilugu, toetamaks rahvusliku identiteedi säilimist Eestis.

(4) Geograafia kui sotsiaalne vahendusel omandab õpilane integreeritud maailmapildi lähtuvalt looduskeskkonnast ja loodusvaradest, rahvastikugeograafiast ning majandusgeograafiast. Omandatavad teadmised Maast kui elukeskkonnast ja oskused on lähtealuseks ajalooliste ja tänapäeva sotsiaalsete ning majanduslike protsesside mõistmisel ning arenguliste tegevuste kavandamisel tulevikus.

---

¹⁴ Kuuluvad täpsustamisele tulenevalt aruteludest ainelituste, ainenõukogudega ning ainekavade väljatöötamisest.

¹⁵ Kuuluvad täpsustamisele tulenevalt aruteludest ainelituste, ainenõukogudega ning ainekavade väljatöötamisest.

(5) Ühiskonnaõpetuses õpitakse tundma kaasaja ühiskonna (sh Eesti) demokraatlikku korraldust, omandatakse oskus mõista ühiskonda kui sotsiaalset elukeskkonda ja selles toimuvat. Omandatakse oskused ühiskonnas toimetulekuks. Ühiskonnaõpetus võimaldab anda ainespetsiifilisi teadmisi ühiskonna kohta ning kujundab ühiskonnas aktsepteeritavate väärtushinnangute terviklikku süsteemi, sh kodanikuidenteeti. Ühiskonnaõpetus õpetab sotsiaalses keskkonnas iseseisvalt ning vastutustundlikult toimima ning aitab kaasa sidusa ühiskonna sidususele.

3. jagu

Kooli õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine

§ 20. Õppeaasta, õppetund ja koormus

(1) Õppeaasta pikkuseks on 175 koolipäeva, mis rakendub tasakaalustatult kogu õppeperioodi ulatuses alates iga aasta 1. septembrist.

(2) Õppe- ja kasvatuskorralduse arvestuslik ühik õppetund (45 minutit). Õppe- ja kasvatustöö peamiseks vormiks on tund, kuid õppetöö võib toimuda ka teistes õppevormides (nt. paaristund, õppekäik, projektitöö, õppepäev, jne).

(3) Õpilaste suurim lubatud nädalakoormus põhikooli klassides on:

- 1) 1. klassis 20 tundi;
- 2) 2. klassis 23 tundi;
- 3) 3. ja 4. klassis 25 tundi;
- 4) 5. klassis 28 tundi;
- 5) 6. ja 7. klassis 30 tundi;
- 6) 8. klassis 32 tundi;
- 7) 9. klassis 34 tundi.

(4) Õpilaste väikseim lubatud nädalakoormus gümnaasiumiastmes on 32 tundi.

(5) Kooli õppe- ja kasvatustegevuse vormid sätestatakse kooli õppekavas.

§ 21. Õppe- ja kasvatustöö korraldus I kooliastmel

(1) Esimesel kooliastmel on õpetuse põhieesmärgiks laste kohanemine koolielu ja süstemaatilise õppetööga. Selleks omandatakse esmased tööharjumused ja õpioskused koos teadmistega oma koolist ja kodukohast ning kõlbelised tõekspidamised. Omandatakse lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskus, esmane loovusel põhinev eneseväljendusoskus muusikas, kunstis jt loomingulistest valdkondades.

(2) Riiklikus õppekavas sätestatud õpitulemuste omandamise võimaldamiseks jälgitakse laste individuaalset arengut ning korraldatakse vajadusel diferentseeritud õpet.

(3) Õppe- ja kasvatustöö korraldamise aluseks võib 1. – 2. klassis olla üldõpetuslik tööviis. Sõltuvalt õpilaste ettevalmistusest võib kasutada ka aineõpetuslikku tööviisi või üld- ja aineõpetuse kombineeritud varianti.

§ 22. Esimese kooliastme tunnijaotusplaan

(1) Põhikooli I kooliastmel on kohustuslike nädalatundide arv õppeaineti ja klassiti alljärgnev:

Tööversiooni koostajad on diskussiooniks esitatava dokumendi tunnijaotusplaani lähtealuseks võtnud 2002.a õppekava. Rakenduv tunnijaotusplaan selgub arutelude käigus.

1) eesti keel või vene keel (vene õppekeelega koolis)
2) eesti keel teise keelena
3) kehaline kasvatus
4) kodulugu
5) kunsti- ja tööõpetus
6) loodusõpetus
7) matemaatika
8) muusikaõpetus
9) A-võõrkeel
11) A-võõrkeel (vene õppekeelega koolis)
12) Valikained
13) Lisaõpe

(2) Põhiainete lisaõppe tunniressursi kasutamine määratakse kooliõppekavas.

§ 23. Põhioskused I kooliastme lõpetamisel

(1) Õpilase õpijõudlust esimesel kooliastmel iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) I klassi lõpuks on laps kohanenud kooliga ja omandanud korra-, hügieeni- ja tööharjumused ning esmased koostööoskused ja oskuse ohutult liigelda oma kooliteel.
- 2) II klassi lõpuks on omandatud lodus lugemisoskus koos teksti mõistmisega ja eneseväljendusoskus nii sõnaliselt kui ka elementaarsete muusika- ja kunstiliste vahendite (sh meisterdamine) abil.
- 3) III klassi lõpuks on omandatud korrutustabel ja põhiortograafia emakeeles ning esmane teatmeteoste kasutamise oskus.
- 4) IV klassi lõpuks on omandatud arvuti kasutamise oskus algtasemel (sh esmased teabeotsingu oskused), valmisolek üleminekuks erinevatele ainespetsiifilistele õpiviisidele ja koostööle erinevate aineõpetajatega.

(2) Õpilase põhioskused I kooliastme lõpetamisel:

- 1) oskus väärtustada ja hoida ümbritsevat keskkonda (loodus-, sotsiaalne- ja kultuurikeskkond);
- 2) suhtlemisoskus (esmane tekstiloomes oskus kõnes ja kirjas: kirjeldamis- ja päringuoskus (oskus esitada küsimusi), funktsionaalne lugemisoskus (ladus lugemine koos teksti mõistmisega);
- 3) koostöö- ja koosolemise oskused (suutlikkus töötada kollektiivis);
- 4) arvutamisoskus, põhiliste pikkus-, massi-, mahu- ja ajaühikute ning lihtsamate geomeetriliste kujundite tundmine;
- 5) käelised ja esmased tööalased oskused (nt meisterdamine, käsitöö, töökoha korrashoid jt);
- 6) esmased infootsingu- ja infotötlusoskused;
- 7) oskus tunnetada nii muusika kui ka kunsti lihtsamaid väljendusvahendeid ja suutlikkuse piires kasutada neid loovtegevustes;
- 8) oskus väärtustada kaasõpilaste poolt loodut;

- 9) oskus hoolitseda oma hügieeni ja tervise eest;
- 10) oskus tegelda kehakultuuri ja spordiga oma suutlikkuse ning huvide piires;
- 11) oskus hinnata olukordade ja keskkonna turvalisust(liiklus), märgata ja lahendada päevaprobleeme ning otsida ja osutada vajadusel abi.

§ 24. Õppe- ja kasvatustöö korraldus II kooliastmel

(1) Teisel kooliastmel on õpetuse põhieesmärgiks õpilaste kujunemine vastutussuutlikuks ühiskonnaliikmeks läbi enesemääratlusoskuse kujunemise, mis eeldab ainekavades määratletud teadmiste ja oskuste omandamist selliselt, et tekiks terviklik maailmapilt ja kujuneks suutlikkus igapäevaelus iseseisvalt toime tulla (sotsialiseerumine esmase iseseisvumise astmel) ning võimaldab põhikooli lõpus valida edasine tegevusala (õppida üldhariduslikus gümnaasiumis või kutseõppeasutuses ja/või asuda ametiõpingute järgselt tööle).

(2) Õpilaste individuaalset õpisuutlikkust arvestades korraldatakse lisaõpet diferentseeritud õpperühmades (õpiraskustega õpilased töötavad vastavas aines väiksemas rühmas ja õpilaste liikumine rühmast rühma toimub nende õpijõudluse põhjal), mida võib koostada ka paralleelklasside üleselt. Õppekorraldus lisaõppeks või diferentseeritud rühmade moodustamiseks määratletakse kooli õppekavas.

(3) Teisel kooliastmel korraldatakse kõigile õpilastele kutsenõustamist ning vajadusel eelkutsõpet.

(4) Põhikooli lõpetamine vähemalt rahuldavate tulemustega tähendab riikliku hariduskohustuse täitmist ning võimaldab jätkata õpinguid põhihariduse järgsel tasemel.

§ 25. Teise kooliastme tunnijaotusplaan

(1) Põhikooli teisel kooliastmel on kohustuslike nädalatundide arv õppeaineti ja klassiti alljärgnev:

Tööversiooni koostajad on diskussiooniks esitatava dokumendi tunnijaotusplaani lähtealuseks võtnud 2002.a õppekava. Rakenduv tunnijaotusplaan selgub arutelude käigus.

1) ajalugu	
2) bioloogia	
3) eesti keel	
4) eesti keel teise keelena	
5) füüsika	
6) geograafia	
7) kirjandus	
8) keemia	
9) kehaline kasvatus	
10) kunstõpetus	
11) loodusõpetus	
12) matemaatika	
13) muusikaõpetus	
14) töö- ja tehnoloogiaõpetus	
15) vene keel (vene õppekeelega koolis)	

16) ühiskonnaõpetus	
17) A-võõrkeel	
18) B-võõrkeel	
19) Valikained	
20) Lisaõpe	

(2) Põhiainete lisaõppe tunniressursi kasutamine määratakse kooliõppekavas.

§ 26. Põhioskused II kooliastme lõpetamisel

(1) Õpilase õpijõudluse näitajaks teisel kooliastmel on õpilase teadmised ja oskused õppeainetes, mida iseloomustavad õpilase hinded ning tasemetööde ja eksamite tulemused.

(2) Õpilase põhioskused põhikooli II kooliastme lõpetamisel:

- 1) oskus käituda põhiõigusi, -vabadusi ja -kohustusi arvestavalt;
- 2) adekvaatne enesehinnang;
- 3) laiem funktsionaalne lugemisoskus (oskus mõista loetud teksti, sümboleid, diagramme, graafikuid, kaarte);
- 4) oskus hankida erinevatest allikatest infot ning hinnata selle tõepärasust ja tähendust oma elukeskkonnas;
- 5) suulise ja kirjaliku eneseväljendamise oskus;
- 6) oskus kavandada ja korraldada tööd ning töötada (üksi ja rühmas);
- 7) loogilise mõtlemise oskus;
- 8) oskus leida argumente ning teha põhjendatud (informeeritud) otsustusi;
- 9) oskus mõista põhilisi protsesse looduses, kultuuris, tehnoloogias ja ühiskonnas (põhiteadmised);
- 10) oskus kasutada kaasaegseid tehnoloogiaid;
- 11) oskus võimetekohaselt rakendada kunsti-, kirjanduse- ja muusikaalaseid teadmisi-oskusi aktiivses loovtegevuses, mõista, analüüsida ja hinnata eri ajastutel ning kultuurides loodud väärtusi.

§ 27. Õppe- ja kasvatustöö korraldus gümnaasiumiastmel

(1) Gümnaasiumiastmel on õpetuse põhieesmärgiks noorte ettevalmistamine jätkuõpinguteks või õppesuuna järgseks tööleminekuks.

(2) Õpingud gümnaasiumiastmel on diferentseeritud õppesuundadeks. Kool kujundab õppesuuna(d) vastavalt oma võimalustele, õpilaste huvidele ja nende individuaalsele suutlikkusele, ning arvestades perspektiive kooli pidaja seisukohalt, kasutades selleks tunnijaotusplaani ette nähtud suunaaineid (sh projektitööd). Õppesuundade konkreetne sisu määratletakse eritasemeliste ainekavadega (kas põhikursus vastavalt põhiainekavale ja/või laiendatud ainekava). Gümnaasiumi õppesuunad süvendatud kursuste tasemel on orienteeritud õpingute vahetule jätkamisele kõrgkoolis.

(3) Õpilasel on kokkuleppel kooli ja lapsevanemaga võimalus valida kooli õppesuundade hulgast talle sobiv või taotleda individuaalset õppekava.

(4) Gümnaasiumiastmes sätestab riiklik õppekava üldise keskhariiduse kohustusliku ühisosa (põhiainekava) ja laiendatud ainekava. Kutsekeskhariiduse üldhariiduslik komponent koostatakse lähtudes põhiainekavast.

§ 28. Gümnaasiumi tunniarv

(1) Gümnaasiumi õppesisu esitatakse kursustena. Ühe kursuse mahuks on 35 õppetundi.

(2) Gümnaasiumiastme kohustuslik ühisosa (põhikursused) on õppeaineti ja klassiti alljärgnev:

Tööversiooni koostajad on diskussiooniks esitatava dokumendi tunniarvu lähtealuseks võtnud 2002.a õppekava. Rakenduv tunniarv selgub arutelude käigus.

1) ajalugu;
2) ühiskonnaõpetus;
2) bioloogia;
3) eesti keel;
4) füüsika;
5) geograafia;
6) keemia;
7) kehaline kasvatus;
8) kirjandus;
9) kunstõpetus;
10) matemaatika;
11) muusikaõpetus;
12) vene keel (vene õppekeelega koolis);
13) A-võõrkeel;
14) B-võõrkeel.
15) valikained
16) vabaained

(3) Koolil on õigus lugeda õpilase osalemine treeningutes tippspordi tasemel kehalise kasvatuses individuaalse ainekava täitmiseks.

§ 29. Põhioskused gümnaasiumi lõpetamisel

(1) Õpilase õpiõudluse näitajaks gümnaasiumis on õpilase teadmised ja oskused õppeainetes, mida iseloomustavad õpilase hinded ning eksamite tulemused. Õpilase põhioskused gümnaasiumi lõpetamisel on valdavalt aine- ja ainevaldkonnaspetsiifilised. Põhioskused on määratletud vastavates ainekavades ning konkretiseeritud kooli õppekavas, kus need määratletakse vastavalt kooli õppesuunale.

(2) Gümnaasiumi lõpuks on noor iseseisev, vastutustundlik ja oma eluga toime tulev, adekvaatse minapildiga isiksus, kes austab ühiskonnas kehtivaid moraalinorme ja väärtushinnanguid.

4. jagu Hindamine ja eksamid

§ 30. Hindamine

(1) Hindamine mõõdab õpilase õpiõudlust.

(2) Õpilaste õpijõudluse hindamiseks kasutatakse sõnalisi hinnanguid, numbrilisi hindeid (viie-palli-süsteemis¹⁶) ja arvestuslikke hindeid. Arvestades 1. ja 2. klassi töökorralduse spetsiifikat (võimalused üldõpetuseks või aineõpetuseks) ja laste arengulist eripära, iseloomustatakse õpilase õpijõudlust hindeliselt või hinnanguliselt. Alates 3. klassist hinnatakse õpilase õpijõudlust numbrilise hindega, mis võimaldab õpilaste õpitulemuste täpsema võrdluse (sh õpilaste kooli vahetusel).

(3) Arvestuslikke hindeid võib kasutada kunstiainete valdkonnas (muusika- ja kunstõpetus), kehalise kasvatuses ning töö- ja tehnoloogiaõpetuse valdkonnas.

(4) Tasemetööd koostatakse lähtudes riikliku õppekava ainekavadest.

(5) Erivajadustega õpilastele¹⁷ rakendatakse individuaalset õppekava ja sellele vastavat hindamist.

§ 31. Eksamid

(1) Põhikooli lõpetamiseks sooritab õpilane kaks kohustuslikku eksamit (matemaatikas ja eesti keeles/vene õppekeelega koolides vene keeles) ning ühe eksami omal valikul. Eksamid toimuvad riiklikult koostatud küsimuste ja ülesannetega koolieksamitena.

(2) Gümnaasiumi lõpetamiseks sooritab õpilane viis kohustuslikku eksamit, milleks on riiklikult koostatud küsimuste ja ülesannetega koolieksamid ja riigieksamid.

(3) Gümnaasiumi lõpetamiseks on vaja sooritada vähemalt 3 riigieksamit, millest kõigile kohustuslik on eesti keele eksam. Eesti keelest erineva õppekeelega koolide gümnaasiumiastmel on lisaks eesti keelele kohustuslik ka riigieksam vastava kooli õppekeeles. Lisaks sellele peab õpilane valima kohustusliku riigieksamina ka matemaatika või võõrkeele. Soovi korral võib õpilane sooritada kõik gümnaasiumi lõpetamiseks vajalikud eksamid riigieksamitena.

(3) Riiklikult koostatud küsimuste ja ülesannetega koolieksamid koostatakse põhiainekava baasil (KOMMENTAAR: hinnatakse koolis). Riigieksamid koostatakse laiendatud ainekava baasil (KOMMENTAAR: hinnatakse tsentraalselt).

3. peatükk

AINEKAVAD

§ 32. Ainekavad I kooliastmel

Ainekavad I kooliastmel esitatakse ühise struktuuri kohaselt klassiti järgmiselt:

- 1) aineõpetuse eesmärgid;
- 2) aineõpetuse põhiteemad, alateemad ja põhimõisted klasside kaupa;
- 3) õpitulemused (ainestandard) klasside kaupa;
- 4) diferentseeritud materjal suurema õpijõudlusega õpilastele;
- 5) kontroll ja hindamine.

---

¹⁶ Viie-palli-süsteem – hindamissüsteem, milles haridusstandardile (haridusmiinimumile) vastab hinne “3”; ulatuslikumad ainekavale vastavad teadmised hinnatakse hinnetega “4” ja “5”.

¹⁷ Erivajadustega õpilane – õpilane, kelle suutlikkus osaleda õppetöös erineb tavajõudlusega õpilasest; mõistet kasutatakse laias diapsoonis eriaandekatest mingis valdkonnas õpiraskustega õpilasteni erinevatel põhjustel.

§ 30. Ainekavad II kooliastmel

(1) Teisel kooli astmel ainekavade struktuur laieneb vastavalt õpilaste intellektuaalsele arengule ja kasvavale vastutussuutlikkusele ning oskusele iseseisvalt õppida/töötada, kriitiliselt ning loovalt mõelda.

(2) Ainekavad teisel kooliastmel esitatakse ühise struktuuri kohaselt klassiti järgmiselt:

- 1) aineõpetuse eesmärgid;
- 2) aineõpetuse põhiteemad, alateemad ja põhimõisted klasside kaupa;
- 3) Eestist pärit / Eestiga seotud väljapaistvad inimesed antud õppeainega seotud (kultuuri)valdkonnas;
- 4) õpitulemused (ainestandard) klasside kaupa;
- 5) diferentseeritud materjal suurema õpijõudlusega õpilastele;
- 6) kontroll ja hindamine.

§ 31. Ainekavad gümnaasiumiastmel

Gümnaasiumiastmel esitatakse aineleendid vastavalt õppesuundadele ning aine sisu sarnaselt II kooliastme ainekavade struktuuriga, kuid seda kahel tasandil – põhiainekava ja laiendatud ainekava.

§ 32. Valik- ja vabaainete kavad

Valik- ja vabaainete kavad koostab kool või kasutab riiklikult välja töötatud näidiskavasid.

§ 33. Ainekavade kinnitamine

Ainekavad on järgmised:

- 1) ajalugu (lisa 1);
- 2) bioloogia (lisa 2);
- 3) eesti keel (lisa 3);
- 4) eesti keel teise keelena (muu õppekeelega koolis) (lisa 4);
- 5) füüsika (lisa 5);
- 6) geograafia (lisa 6);
- 7) inglise keel (lisa 7);
- 8) keemia (lisa 8);
- 9) kehaline kasvatus (lisa 9);
- 10) kirjandus (lisa 10);
- 11) kodulugu (lisa 11);
- 12) kunsti- ja tööõpetus (lisa 12);
- 13) kunstiõpetus (lisa 13);
- 14) loodusõpetus (lisa 14);
- 15) matemaatika (lisa 15);
- 16) muusikaõpetus (lisa 16);
- 17) prantsuse keel (lisa 17);
- 18) saksa keel (lisa 18);
- 19) töö- ja tehnoloogiaõpetus (lisa 19);
- 20) vene keel (vene õppekeelega koolis) (lisa 20);
- 21) vene keel võõrkeelena (lisa 21);
- 22) ühiskonnaõpetus (lisa 22).

4. peatükk

RAKENDUSSÄTTED

§ 34. Vene õppekeelega koolide üleminek osalisele eestikeelsele õppetööle gümnaasiumiastmes

(1) Vene õppekeelega koolides alustatakse alates 01. septembrist 2007 gümnaasiumiastmel järk-järgult järgmiste ainete õpetamist eesti keeles:

- 1) eesti kirjandus;
- 2) ühiskonnaõpetus;
- 3) ajalugu;
- 4) geograafia;
- 5) muusikaõpetus.

(2) Kool lisab vähemalt 2 õppeainet omal valikul, mida õpetatakse eesti keeles.

§ 35. Kooliõppekavade määrusega vastavusse viimine

Kooliõppekavad viiakse määrusega vastavusse hiljemalt 1. septembriks 2007. a.

§ 36. Määruse kehtetuks tunnistamine

Vabariigi Valitsuse 25. jaanuari 2002. a määrus nr 56 „Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava” (RTI 2002, 20, 116; 51, 317; 2004, 67, 468) tunnistatakse kehtetuks.

§ 37. Määruse jõustumine

(1) Määruse jõustumine algab 1. septembrist 2007. a. 1., 5. ja 10.klassis;

(2) Määruse § 31 jõustub 2009/2010 õppeaastast.

Andrus ANSIP
Peaminister

Mailis REPS
Haridus- ja Teadusminister

Heiki LOOT
Riigisekretär